

فارسی نهم

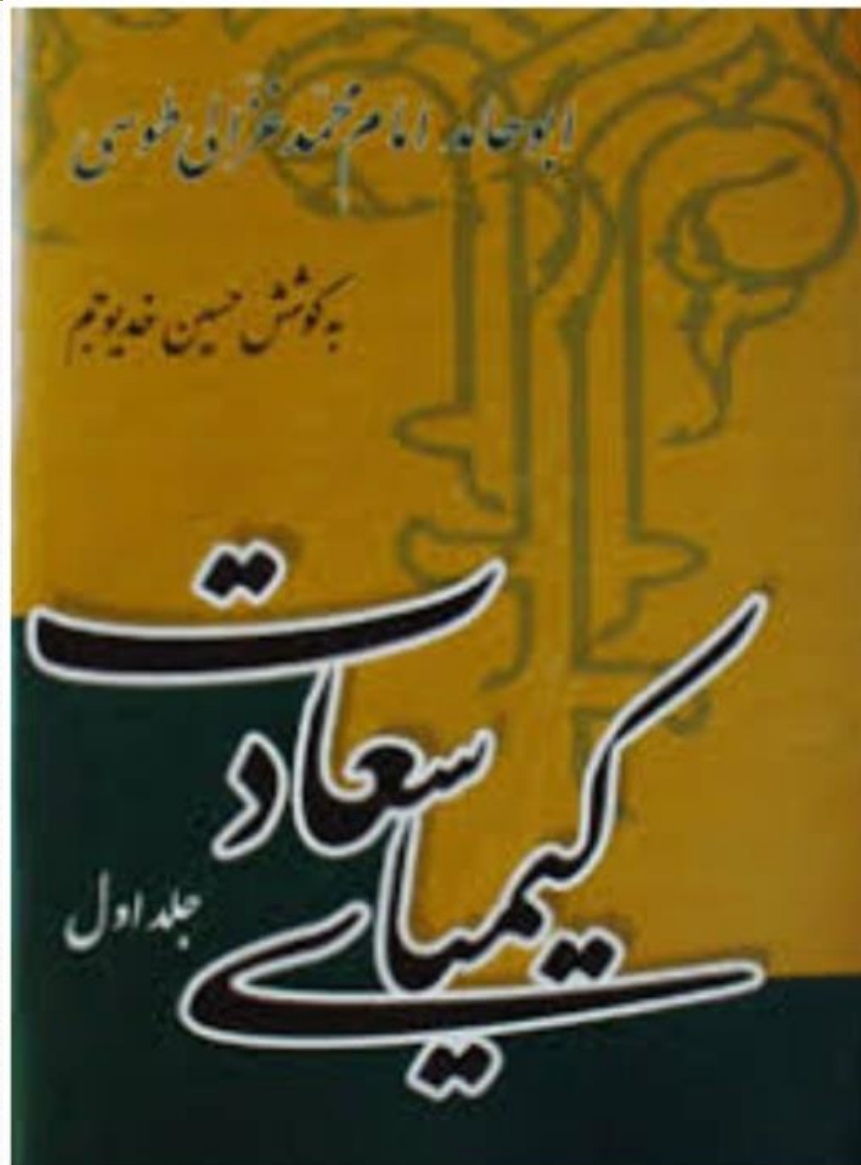
درس دوم:
عجایب صنع حق تعالی

عجایب صنع حق تعالیٰ

کیمیای سعادت

امام محمد غزالی

بند نخست (ص ۱۷):

قلمرو زبانی: وجود: جهان هستی / صُنع: آفرینش، احسان و نیکویی / تعالی: بلندمرتبه / وی: آن / نهر: رود، رودخانه / جواهر: ج جوهر، گوهرها و چیزهای قیمتی / معادن: ج معدن / انواع: ج نوع، گونه‌ها / نباتات: ج نبات، گیاهان / برّ و بحر: خشکی و دریا / میغ: ابر / قوس قزح: رنگین کمان / علامات: ج علامت، نشانه‌ها / عجایب: ج عجیب، شگفتی‌ها / آیات: ج آیه، نشانه‌ها / نظر کنی: بیندیشی

قلمرو ادبی: مراعات نظیر (آسمان و آفتاب و ماه و ستارگان / جواهر و معادن و زمین / میغ و برف و تگرگ و رعدوبرق، قوس قزح و هوا و آسمان) / تضاد (برّ - بحر) / جناس (بر - بحر)

قلمرو فکری: هرچه در وجود است: هرچه در جهان هستی وجود دارد / تو را فرموده: به تو دستور داده

بند دوم (ص ۱۸):

قلمرو زبانی: بساط: گستردنی، فرش / جوانب: ج جانب، کرانه‌ها / فراخ: گشاده، پهن / لطیف: نرم و گوارا / به تدریج: کم‌کم / چون: مانند / دیبا: پارچهٔ ابریشمی رنگین

قلمرو ادبی: تضاد (سخت - لطیف) / تشبیه (زمین چون دیبای هفت‌رنگ گردد)

قلمرو فکری: جوانب وی فراخ گسترانیده: اطراف آن را وسیع گسترده

بند سوم (ص ۱۹):

قلمرو زبانی: مرغان هوا: پرندگان آسمان / صورت: شکل و ظاهر / یکدگر: یکدیگر /
آشیان: آشیانه، لانه / چون: چگونه

قلمرو ادبی: مراعات نظیر (مرغان هوا و حشرات و مورچه)

قلمرو فکری: نگاه کن مرغان هوا را: به پرندگان آسمان نگاه کن / هریکی را آنچه
به کار آید: به هریک آنچه لازم بوده / چون به دست آورد: چگونه به دست بیاورد / آشیان
خود چون کند: چگونه لانه اش را بسازد

بند چهارم (ص ۱۹):

قلمرو زبانی: هیچ: اصلاً / ولکن: ولی / قندیل: چراغدان، مشعلی که از سقف آویزان کنند / بس: بسیار / مختصر: کوتاه

قلمرو ادبی: تشبیه (عالم به خانه، زمین به فرش، آسمان به سقف، ماه به چراغ، خورشید به شعله، ستاره به قندیل) / تضاد (بزرگ و مختصر) / تلمیح به «اللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا»

قلمرو فکری: اگر در خانه‌ای شوی که به نقش و گچ کنده کرده باشند: اگر به خانه‌ای بروی که نقاشی و گچبری کرده باشند / صفت آن گویی: از آن تعریف می‌کنی / در وی نمی‌گنجد: در آن جای نمی‌گیرد.

بند پنجم (ص ۱۹):

قلمرو زبانی: مثل: داستان / ملک: پادشاه / سوراخ: لانه / جمال: زیبایی / صورت:
ظاهر / غلامان: خدمتکاران / سریر: تخت، اورنگ / مُلک: پادشاهی

قلمرو ادبی: مراعات نظیر (مورچه و سوراخ و غذا / قصر و ملک و غلامان و سریر)

قلمرو فکری: هیچ خبر ندارد: بی خبر است

بند ششم (ص ۱۹):

قلمرو زبانی: قناعت: خرسند و خشنود بودن به مقدار کم / می‌باش: باش / بستان: بوستان / معرفت: شناخت، علم / مدهوش: سرگشته، سرگردان / متحیر: متعجب، حیرت‌زده

قلمرو ادبی: کنایه (راه دادن: اجازه دادن) / تشبیه (بستان معرفت)

قلمرو فکری: راحت داده‌اند: به تو اجازه داده‌اند

دانش زبانی:

مروری بر وابسته‌های گروه اسمی

وابسته‌های پیشین:

صفت اشاره، صفت شمارشی، صفت پرسشی، صفت تعجبی و صفت مبهم

وابسته‌های پسین:

صفت بیانی، مضاف‌الیه

شعرخوانی

پرواز

قالب شعری: قطعہ مصرع یا غزل

واژه‌های قافیه:

تنی، فروتنی، تنی، منحنی، دیدنی، پریدنی، نمی‌زنی

رَدیف: ندارد

بیت ۱: در پيله تا به کی بر خویشان تنی پرسید کرم را مرغ از فروتنی

قلمرو زبانی: تنی: می تنی / فروتنی: تنبلی و دون همتی / پرسید کرم را: از کرم پرسید

قلمرو ادبی: تناسب: کرم - تنی / تشخیص

قلمرو فکری: مرغ از روی دون همتی که داشت از کرم ابریشم پرسید تا کی می خواهی در
پيله دور خود ببافی؟

بیت ۲: تا چند منزوی در کنج خلوتی در بسته تا به کی در محبس تنی

قلمرو زبانی: منزوی: گوشه‌نشین / محبس: زندان

قلمرو ادبی: تشخیص / تشبیه (محبس تن)

قلمرو فکری: تا کی در گوشه خلوت از مردم کناره‌گیری می‌کنی و تا کی در زندان تن،
در را به روی خود می‌بندی؟

بیت ۳: در فکر رستم پاسخ بداد کرم خلوت نشسته‌ام زین روی منحنی

قلمرو زبانی: رستن: رهایی، آزاد شدن / منحنی: خمیده

قلمرو ادبی: تشخیص (کل بیت)

قلمرو فکری: کرم پاسخ داد من به فکر رهایی و پرواز هستم و به این دلیل است که
این‌گونه خمیده نشسته‌ام.

بیت ۴: همسال‌های من پروانگان شدند جستند از این قفس، گشتند دیدنی

قلمرو زبانی: پروانگان: ج پروانه

دیدنی: مسند / «گ» در پروانگان: واج میانجی

قلمرو ادبی: ...

قلمرو فکری: همسالان من به پروانه تبدیل شدند و از این قفس رهایی یافتند و تماشایی شدند.

یا پر برآورم بهر پریدنی

بیت ۵: در حبس و خلوت‌م تا وارهم به مرگ

قلمرو زبانی: حبس: زندان / وارهم: آزاد شوم، نجات یابم / بهر: برای

بهر: حرف اضافه / پریدنی: متمم

قلمرو ادبی: تضاد (در حبس بودن - وارheidن) / تناسب (حبس - خلوت - وارheidن) / واج‌آرایی (ر)

قلمرو فکری: در زندان جسم خود گوشه‌نشینی اختیار کرده‌ام تا با مرگ رهایی یابم یا برای

پریدن پر دربیارم.

بیت ۶: اینک تو را چه شد کای مرغ خانگی کوشش نمی‌کنی، پری نمی‌زنی

قلمرو زبانی: اینک: حالا، اکنون / کای: که ای

قلمرو ادبی: تشخیص / تناسب (پر - مرغ)

قلمرو فکری: ای مرغ خانگی، اکنون چه شده که با وجود داشتن بال و پر پرواز نمی‌کنی و
تلاشی هم نمی‌کنی؟

تاریخ ادبیات:

ردیف	شاعر / نویسنده	قرن / سال	اثر / آثار	ویژگی / اهمیت
۱	محمد غزالی	قرن پنجم ه.ق	کیمیای سعادت، نصیحه الملوک، احیاء العلوم	از دانشمندان معروف دوره سلجوقی لقبش به مناسبت پیشه بافنده (غزال)
۲	نیما یوشیج (علی اسفندیاری)	۱۲۷۶ - ۱۳۳۸ خورشیدی	افسانه، ای شب، قصه رنگ پریده	پدر شعر نو فارسی